

مدیر مسئول:

محمد امین ایمانجانی

قائم‌مقام مدیر مسئول:

مسعود فروغی

سر دبیر:

محمد زعیم‌زاده

تلفن و فکس:

۰۲۱)۶۲۹۹۴۹۵

کد پستی:

۱۱۳۵۶۳۳۸۱۶

چاپ:

چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی

نشانی:

خیابان حافظ، پلین‌تر لژ جمهوری

رویمروی ساختمان بورس

ساختمان فرهیختگان، طبقه سوم

آمار می‌گوید؛ دولت هر روز بزرگ‌تر از دیروز

۳۲۷ هزار مدیر در کشور داریم

پانید رحیمی
نیرنگار گروه اقتصاد

در پایان سال ۱۴۰۳، دولت ایران رکوردی تاریخی را به‌جا گذاشت؛ حالا بیش از دو میلیون و ۴۳۳ هزار نفر در ساختار اداری کشور مشغول به کارند. از این میان، ۶۵ درصد رسمی‌اند و زنان با سهم قابل‌توجه ۴۵ درصدی، نقش پررنگی در بدنه دولت دارند. در میان این جمعیت عظیم، حدود ۳۲۶ هزار نفر عنوان مدیر یا سرپرست را یندک می‌کشند. باوجود این حجم از نیروی انسانی و ساختار گسترده، سازمان اداری استخدای ادعا می‌کند ۷۴ درصد مردم اعلام کرده‌اند از خدمات دولتی رضایت دارند. حتی جالب‌تر اینکه ادعا می‌شود رضایت از خود کارکنان دولت تا ۹۰ درصد هم می‌رسد. این آمار در حالی از سوی سازمان اداری استخدای کشور اعلام می‌شود که در گزارش‌های نهادهای بخش خصوصی از پایش محیط کسب‌وکار و گزارش امنیت سرمایه‌گذاری، بخش قابل توجهی از مراجعان به نهادهای دولتی نسبت به ارائه خدمات انتقاد داشته و آن را به عنوان موانع کسب‌وکار ذکر کرده‌اند. از داده‌های دیگر می‌توان به این موضوع نیز اشاره کرد که طی ۱۷ سال گذشته، ساختار دولت ۱۶ درصد بزرگ‌تر شده است.

۲٫۴ میلیون کارمند دولت ۱۶ درصد بیشتر از سال ۷۰

بررسی داده‌های رسمی نشان می‌دهد از سال ۱۳۷۰ تا پایان سال ۱۴۰۳، تعداد کارکنان دولت حدود ۱۵٫۷ درصد رشد داشته است. به عبارت دیگر، هرچند در مقاطع مختلف تلاش‌هایی برای کوچک‌سازی دولت انجام شده، اما آخرین آمارها حکایت از بزرگ‌تر شدن ساختار دولت در ایران دارد. در سال ۱۳۷۰، حدود ۲ میلیون و ۱۱۲ هزار نفر در بدنه دولت مشغول به کار بودند؛ رقمی که با فراز و نشیب‌های متعدد در سال ۱۳۷۶ به اوج خود، یعنی بیش از ۲ میلیون و ۳۶۰ هزار نفر، رسید. پس از آن روندی ملایم کاهش تا حدود ۲ میلیون و ۶۵ هزار نفر در سال ۱۳۸۹ دیده می‌شود. از سال ۱۳۹۲ روند افزایشی مجدداً آغاز شد و در سال ۱۳۹۳ به ۲ میلیون و ۳۸۴ هزار نفر رسید؛ این روند تا سال ۱۴۰۲ نوسانی بود و در نهایت در پایان سال ۱۴۰۳ به حدود ۲ میلیون و ۴۳۳ هزار نفر رسید که نشان‌دهنده رشد قابل‌توجه در این بازه زمانی است. به نظر می‌رسد بخشی از دلیل بزرگ‌تر شدن اندازه دولت از منظر کارکنان، مربوط به افزایش جمعیت و افزایش خدمات اجتماعی و بهداشتی و غیره است.

۶۵ درصد کارمند رسمی در دولت

براساس آخرین آمار سامانه ملی مدیریت ساختار دستگاه‌های اجرایی کشور، شمار کل دستگاه‌های اجرایی به چهار هزار و ۷۷۱ دستگاه رسیده است که از این میان، دو هزار و ۲۹۲ دستگاه به صورت ستادی و دو هزار و ۴۷۹ واحد در سطح استان‌ها فعالیت

می‌کنند. از منظر ماهیت حقوقی، این مجموعه شامل ۳۶۴ وزارتخانه، یک هزار و ۷۱۶ نهاد عمومی غیردولتی، یک هزار و ۱۷۰ شرکت دولتی، یک هزار و ۵۰۵ مؤسسه دولتی و یک دستگاه ویژه مطابق با ماده ۲۹ قانون برنامه ششم توسعه است. از نظر نوع استخدام، از حدود ۲ میلیون و ۴۳۳ هزار نفر کارمند دولت در سال ۱۴۰۳ حدود ۶۴٫۹ درصد (یک میلیون و ۵۷۹ هزار نفر) رسمی، ۱۸٫۶ درصد (۴۵۱ هزار نفر) پیمانی، ۱۲٫۳ درصد (۲۹۹ هزار نفر) قراردادی کار معین و ۴٫۲ درصد (۱۰۲ هزار نفر) کارگری هستند.

۴۵ درصدی زنان از کارمندی در دولت

بر اساس جدیدترین آمارهای سازمان اداری و استخدامی، تعداد کارکنان دولت در پایان سال ۱۴۰۳ به ۲ میلیون و ۴۳۳ هزار نفر رسیده است. از این تعداد، ۵۵ درصد یعنی یک میلیون و ۳۲۷ هزار نفر مرد و ۴۵ درصد معادل یک میلیون و ۱۰۵ هزار نفر زن هستند. در ترکیب تحصیلی نیز ۵۰۴ درصد (۱۳۱ هزار نفر) دارای دکتری، ۲۴٫۵ درصد (۵۹۵ هزار نفر) فوق لیسانس، ۴۸٫۷ درصد (یک میلیون و ۱۸۶ هزار نفر) لیسانس، ۴٫۸ درصد (۱۱۷ هزار نفر) فوق دیپلم، ۱۳٫۴ درصد (۳۲۵ هزار نفر) دیپلم و ۳۰۲ درصد (۷۷ هزار نفر) کمتر از دیپلم هستند.

۳۲۷ هزار مدیر و سرپرست در دولت

براساس تعریف سازمان اداری استخدامی مدیران حرفه‌ای شامل تمام عناوین سمت‌های مدیریتی دستگاه‌های اجرایی مشمول قانون مدیریت خدمات کشوری، به استثنای سمت‌های مدیریت سیاسی، موضوع ماده ۷۱ قانون مذکور و هم‌ترازان آنان است که به چهار گروه ارشد، میانی، پایه و عملیاتی تقسیم شده‌اند. آمارهای رسمی از تعداد پست‌های مدیریتی (در عناوین مدیر ارشد، مدیر میانی، مدیر پایه، مدیر ارشد عملیاتی، مدیر میانی عملیاتی و مدیر پایه عملیاتی) در ساختار دولت نشان می‌دهد کل ساختار قوه قضائیه ۷ هزار و ۱۵۵ نفر مدیر، قوه مجریه، بالغ بر ۱۷۷ هزار مدیر، قوه مقننه حدود ۵۷۰ مدیر، نهادهای خارج از قوا نزدیک به ۳ هزار مدیر و نهادهای زیر نظر مقام معظم رهبری حدود ۳ هزار و ۱۸۰ مدیر در رده‌های مذکور دارد. در مجموع می‌توان گفت کل ساختار دولت ۱۸۷ هزار و ۷۲۵ مدیر در ساختار دولت و نهادهای دولتی و حاکمیتی وجود دارد. البته براساس گزارش دیگری که از سوی سازمان برنامه‌وبودجه منتشر شده، تعداد مدیران دولتی (بدون در نظر گرفتن مدیران شهرداری و نهادهای عمومی حاکمیتی) در پایان سال ۱۳۹۷ حدود ۴۴۲ هزار و ۴۰۹ نفر ذکر شده است.

براساس تعریف سازمان اداری و استخدامی کشور، پست‌های سازمانی در دستگاه‌های اجرایی به چهار دسته اصلی تقسیم می‌شوند: پست‌های مدیریتی که شامل بالاترین مقام‌های هر واحد سازمانی است؛ پست‌های سرپرستی که به عنوان مسئول تعریف شده و زیرمجموعه‌هایی از پست‌های کارشناسی و غیرکارشناسی دارند؛ پست‌های کارشناسی که وظایف اصلی

و پشتیبانی را بر عهده دارند و معمولاً با عنوان «کارشناس» شناخته می‌شوند؛ و در نهایت پست‌های غیرکارشناسی که شامل تمام پست‌های باقی‌مانده به جز سه دسته قبلی است. این دسته‌بندی به سازمان‌ها کمک می‌کند تا ساختار اداری خود را به‌صورت دقیق‌تر و منسجم‌تر مدیریت کنند.

بر این مینا داده‌های رسمی نشان می‌دهد در حال حاضر چیزی در حدود ۶۷ هزار و ۷۶۸ عنوان مدیریتی و ۲۵۹ هزار و ۶۰۲ عنوان سرپرستی داریم که مجموع این دوره، ۳۲۷ هزار و ۳۷۰ مدیر و سرپرست خواهد شد. با در نظر گرفتن تعداد کارکنان دولت، حدود ۱۳٫۵ درصد از کارکنان دولت مدیر یا سرپرست هستند. طبق این آمار، در قوه قضائیه حدود ۳ هزار و ۷۰۰ مدیر و ۹ هزار و ۶۰۰ سرپرست، در قوه مجریه بالغ بر ۶۲ هزار مدیر و ۲۳۹ هزار سرپرست و در قوه مقننه ۲۸۵ پست مدیریتی و هزار و ۹۴۲ پست سرپرستی داریم. همچنین در نهادهای خارج از قوا نیز ۷۰۷ مدیر و ۳ هزار و ۱۰۸ سرپرست و در نهادهای انقلابی ۹۵۸ مدیر و بیش از ۵ هزار سرپرست مشغول فعالیت هستند.

نوسان تعداد کارکنان وزارت آموزش‌وپروش

بررسی آمار کارکنان وزارت آموزش‌وپروش از سال ۱۳۷۶ تا ۱۴۰۳ نشان می‌دهد که این وزارتخانه طی این بازه زمانی نوسانات قابل توجهی را تجربه کرده است. در سال ۱۳۷۶، تعداد کارکنان این وزارتخانه حدود یک میلیون و ۱۰۵ هزار نفر بود که طی سال‌های بعد روندی کاهش نسبی داشت؛ به‌طوری‌که در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ تعداد کارکنان به کمترین سطح خود یعنی حدود ۹۵۶ هزار نفر رسید. پس از آن، باوجود نوسانات، از سال ۱۳۹۹ تا ۱۴۰۲ تعداد کارکنان همچنان کمتر از یک میلیون نفر باقی ماند. اما نکته قابل‌توجه افزایش چشمگیر تعداد کارکنان در سال ۱۴۰۳ است که به بیش از یک میلیون و ۳۱ هزار نفر رسید، رقمی که تقریباً به سطح سال‌های اولیه این بازه زمانی باگشته است. این تغییرات نشان می‌دهد که باوجود کاهش‌های طولانی‌مدت، وزارت آموزش‌وپروش در سال‌های اخیر به سمت افزایش نیروی انسانی حرکت کرده است؛ احتمالاً ناشی از سیاست‌های جدید یا نیازهای آموزشی کشور. به بیان بهتر هرچند که این وزارتخانه در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال ۷۶ حدود ۱۵ درصد کوچک شده بود؛ اما آخرین داده‌ها از ۱۴۰۳ نشان می‌دهد این نهاد درصدد جبران بوده و مجدداً دارد تعداد کارکنانش را افزایش می‌دهد.

۷۴ درصد مردم از خدمات دولت راضی هستند!

گزارش سازمان اداری و استخدامی داده‌های قابل‌تأمل دیگری نیز دارد. طبق این داده‌ها از سال ۱۳۹۹، دولت سامانه‌ای راه‌اندازی کرد تا رضایت مردم را از دستگاه‌های اجرایی بسنجد. بر اساس این طرح، وقتی مردم به‌صورت حضوری یا آنلاین خدمت می‌گیرند، شماره تلفن و کد ملی‌شان ثبت می‌شود و پس

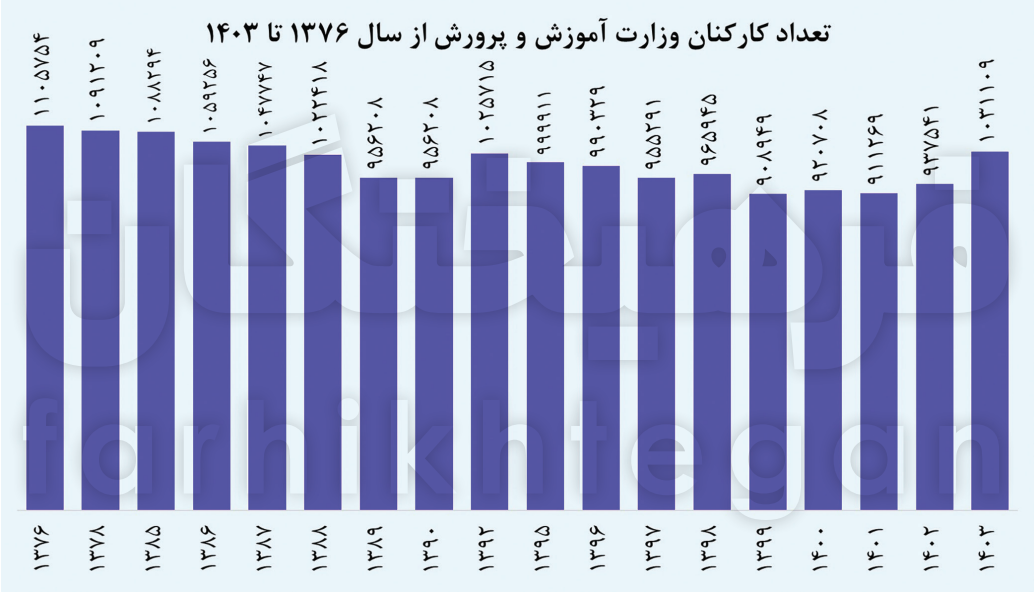
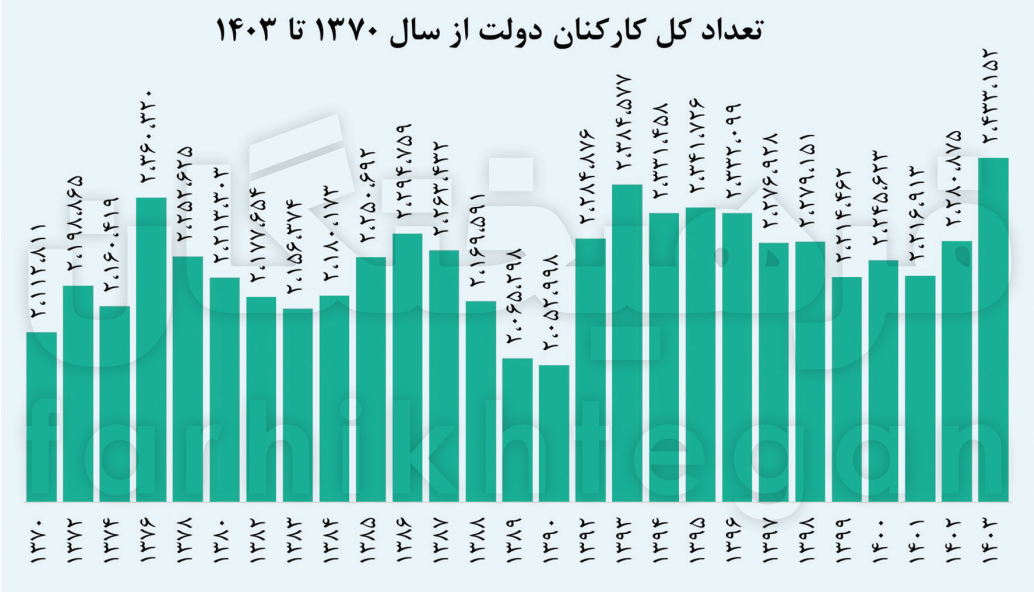
از آن پیامکی برایشان ارسال می‌شود تا درباره کیفیت خدمت نظرسنجی کنند. در آمارهای سال ۱۴۰۳ که از سوی سازمان اداری استخدامی منتشر شده، ادعا شده است که از مجموع بیش از ۲ میلیون و ۷۹۰ هزار نفری که در این نظرسنجی شرکت کرده‌اند، ۷۴ درصد آن‌ها رضایت داشته‌اند. در توضیح جزئیات این نظرسنجی آمده است که حدود ۲۳ هزار نفر خدمات حضوری و بیش از ۲ میلیون و ۷۶۷ هزار نفر خدمات آنلاین را ارزیابی کرده‌اند.

۹۰ درصد مردم از کارکنان دولت رضایت دارند!

به دستور رئیس‌جمهور و در جلسه ۱۸۸ شورای عالی اداری در اول فروردین ۱۴۰۱، طرح سنچش رضایت مردم از کارکنان دولت با همکاری سازمان اداری و استخدامی و وزارت ارتباطات کلید خورد. طراحی و اجرای اولیه این طرح در نیمه اول سال ۱۴۰۱ انجام شد و اولین مرحله آزمایشی آن در مهر همان سال به اجرا درآمد. پس از تحلیل بازخوردها، اصلاحاتی صورت گرفت و دور دوم آزمایشی طرح از بهمن ۱۴۰۲ آغاز شد. سازمان اداری استخدامی همچنین ادعا می‌کند با صدور بیش از یک میلیون و ۷۹۶ هزار کد دویعدی برای کارکنان دولت و ثبت بیش از یک میلیون و ۷۱۱ هزار نظر مردمی، میانگین رضایت از کارکنان دولت به ۹۰٫۴ درصد رسیده است؛ آماری که نشان‌دهنده رضایت قابل توجه شهروندان از خدمات ارائه شده است.

بهره‌وری دولت چقدر است؟

در گزارش سازمان اداری و استخدامی کشور، بهره‌وری نیروی کار به معنای میزان ارزش افزوده تولید شده توسط هر نفر یا هر ساعت کار تعریف شده است که بر اساس ارزش افزوده و تعداد شاغلان محاسبه شده است. بررسی وضعیت رشد بهره‌وری نیروی کار در سال ۱۴۰۲ و بازه‌های زمانی ۱۴۰۲-۱۳۹۶ و ۱۳۹۶-۱۳۸۵ نشان می‌دهد که رشد بهره‌وری کل اقتصاد در این مدت تنها ۱٫۱ درصد بوده است. کمترین رشد مربوط به بخش «سایر خدمات» است که در همه بازه‌ها منفی بوده و بهترین عملکرد به بخش «اطلاعات و ارتباطات» تعلق دارد. بهره‌وری نیروی کار به نسبت ارزش افزوده به ازای هر شاغل گشته می‌شود و این شاخص نشان می‌دهد کدام بخش اقتصادی توان بیشتری در خلق ارزش افزوده دارد. معمولاً افزایش بهره‌وری نیروی کار با رشد اقتصادی رابطه مستقیم دارد و می‌تواند معیاری برای اولویت‌بندی توسعه اقتصادی باشد. البته تفاوت ماهیت بخش‌ها باعث می‌شود بهره‌وری آن‌ها متفاوت باشد و پایین‌تر بودن این عدد همیشه به معنای عملکرد ضعیف نیست. میانگین بهره‌وری نیروی کار در سال ۱۴۰۲ برابر ۵۷۸ میلیون تومان به ازای هر نفر است که بخش نفت و گاز به دلیل ارزش افزوده بالا و تعداد کمتر شاغلان نقش مهمی در افزایش این میانگین ایفا کرده است.

صنعت برق، تابستان پرچالش ۱۴۰۴ را چگونه سپری کرد؟

۱. افزایش ظرفیت تولید

در نیمه نخست سال جاری، صنعت برق کشور شاهد رشد قابل توجه ظرفیت تولید بود. تنها در بخش تجدیدپذیر، تولید برق خورشیدی به بیش از دوهزار مگاوات رسید؛ رقمی که معادل کل ظرفیت وارد مدار شده طی ۲۰ سال گذشته است. در بخش حرارتی نیز با اجرای طرح‌های متنوع از جمله احداث واحدهای جدید نیروگاهی، ارتقای توان واحدهای موجود و رفع محدودیت‌های فنی، نزدیک به پنج هزار مگاوات به ظرفیت تولید کشور افزوده شد. علاوه بر این، اجرای ۱۴ مگاپروژه کلان شامل احداث نیروگاه‌های حرارتی، تکمیل به‌موقع تعمیرات اساسی، توسعه نیروگاه‌های تجدیدپذیر، تأمین پایدار سوخت نیروگاه‌ها، توسعه و رفع محدودیت شبکه‌های انتقال و فوق توزیع همگی به افزایش کارایی و تاب‌آوری شبکه کمک شایانی کرد.

۲. مدیریت مصرف و کاهش تقاضا

در نیمه نخست سال جاری وزارت نیرو صرفاً به توسعه ظرفیت تولید بسنده نکرد و در کنار آن، با تدوین و اجرای ۳۶ بسته مدیریت مصرف، مجموعه‌ای از اقدامات متنوع را در بخش‌های خانگی، اداری، کشاورزی و صنعتی به اجرا گذاشت. نتیجه این اقدامات آن بود که با وجود افزایش دما و شرایط جوی سخت‌تر

نیمه نخست سال جاری در حالی پایان یافت که صنعت برق کشور با یکی از سخت‌ترین و پیچیده‌ترین شرایط چند سال اخیر روبه‌رو شد. از یک‌سو خشکسالی و کاهش بی‌سابقه منابع آبی، توان تولید نیروگاه‌های برق‌آبی را به کمتر از ۲۰ درصد ظرفیت واقعی کاهش داد و عملاً ۷ هزار مگاوات از توان بالقوه تولید کشور را از دسترس خارج کرد. از سوی دیگر، افزایش کم‌سابقه دمای هوا موجب رشد شدید مصرف و فشار مضاعف بر شبکه شد و تقاضای اوج مصرف برق کشور به بیش از ۷۷ هزار و ۵۰۰ مگاوات رسید که ۳۰ درصد از ظرفیت تولید برق کشور بیشتر است. در چنین شرایطی انتظار می‌رفت کشور با بحران گسترده و حتی فروپاشی شبکه مواجه شود و با وجود این دشواری‌ها، وزارت نیرو با اتخاذ رویکردی چندوجهی و استفاده هم‌زمان از سیاست‌های توسعه ظرفیت تولید و مدیریت هوشمند مصرف توانست تابستانی سخت را با کمترین چالش پشت سر بگذارد. این رویکرد نه‌تنها مانع فروپاشی شبکه و خسارات گسترده شد، بلکه امکان تداوم فعالیت صنایع بزرگ و حیاتی کشور را نیز فراهم کرد؛ امری که در نهایت ضامن حفظ ثبات اقتصادی و اجتماعی کشور بود.